

SZENTGOTTHÁRD KONTRA BEGAS- KRAFTWERK GMBH- KONFLIKTUSOK EGY HULLADÉKÉGETŐ KÖRÜL

BÁNDY KATALIN¹

Összefoglalás:

A tanulmány célja, hogy átfogó képet törekedjen adni arról a konfliktusról, melyet a Szentgotthárd- Heiligenkreutz Ipari Park területére tervezett hulladékégető beruházási terve eredményezett. A hármas szempontú érvelésben bemutatásra kerülnek a fejlesztés mellett és ellen érvelők álláspontjai, melyek a beruházó (Begas), az érintett város (Szentgotthárd) és a környező települések önkormányzatai, valamint a környezetvédő civil szervezet (Pronas). A tanulmány azt vizsgálja, képes-e a felelős vállalat megfelelni a globális gazdasági és társadalmi, valamint környezeti kihívásoknak, képesek-e a döntéshozók érdekeiket közös nevezőre hozni a munkahelyteremtés és a környezet megóvásának szándéka mentén.

Kulcsszavak:

fejlesztés, beruházás, környezetvédelem, civil mozgalom

Summary:

The goal of the study is giving a comprehensive picture from that conflict which on the area of Szentgotthárd-Heiligenkreutz Industrial Park planned incineration's investment plan resulted. In the three aspects of argument will be presented to the along and again the development argumentative standing-point which are the investor (Begas), the touched city (Szentgotthárd) and the governments of the surrounding settlements as well as the Environmental NGO (Pronas). The study is examines that can be able to agree the responsible company to the global economic and societal and environmental challenges are the decision-makers able their interests to bring common denomination along the intention of job creation and the environmental preservation.

Keywords:

development, project, environmental protection, civil movement

1. Bevezetés

„A konfliktus elszakíthatatlan a fejlesztéstől. Nincs olyan fejlesztési folyamat, amely ellentmondások nélkül zajlana le, a fejlődés, fejlesztés fogalma magában hordozza az ellentmondást.”.....” Ha egy adott területen beindul egy fejlesztési akció, a folyamatba bevont cselekvő résztvevők kiindulási pontja nem feltétlenül azonos. Mindenkinek

¹ Közgazdász, PhD hallgató, Széchenyi István Egyetem, Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar Regionális-tudományi és Közpolitikai Tanszék
bandy@sze.hu

meglehet a maga sajátos koncepciója a követendő eljárásokról, még ha a fejlesztés jelenti is a közös nevezőt mindannyiuk számára.”²

Magyarország (és Európa) egyetlen határon átnyúló, 1997-ben létesült ipari parkja a Szentgotthárd- Heiligenkreuz Ipari Park. Ebben az ipari parkban építené fel a Begas Kraftwerk GmbH, évi 200 000 tonna hulladék elégetésére alkalmas termikus hulladékhasznosító erőművét. A cég 100 millió Eurós beruházása alkalmas lehet a regionális üzemek gazdaságos és egyben hosszú távú villamos,- és hőenergia ellátásához. A fejlesztett energia fontos forrása lehet a környező ipari területnek, tovább vonzva a betelepülni szándékozó ipari befektetőket. A szentgotthárdiak és több civil szervezet, környezetvédelmi kezdeményezés azonban aggályosnak tartja a hulladékégető megépítését. Kifogásuk szerint, az égető igaz ugyan, hogy az osztrák oldalon épülne, de csupán 100 méterre Szentgotthárdtól, és három nemzeti park tözsomszédságában, feltételezhetően negatívan hatva az új szentgotthárdi termál parkra is. Az erőmű Burgenland legkeletibb részén, az osztrák városoktól legtávolabb, egy olyan területen létesülne, ahol az uralkodó szélirány észak- keleti. Mindez azt jelenti, hogy a környezetterhelés elsősorban Magyarországot és az Őrségi Nemzeti Parkot érintené. Nem csupán a vállalkozások és befektetések nyilvánulnak meg határon átnyúló együttműködésekben, de a civil kezdeményezések is. A Pro Natura St. Gotthárd Civil Összefogás nevű szervezet tiltakozása és fellépése nyomán már több osztrák település polgármestere is jelezte, hogy nem támogatják a beruházást.

Jelen tanulmány azt vizsgálja, képes-e a felelős vállalat megfelelni a globális gazdasági és társadalmi, valamint környezeti kihívásoknak, képesek-e a döntéshozók érdekeiket közös nevezőre hozni a munkahelyteremtés és a környezet megóvásának szándéka mentén.

2. A helyszín

A Szentgotthárd- Heiligenkreuz Ipari Park 1997-ben jött létre, az osztrák Interreg II, és a magyar Phare CBC programok támogatásával. A park Európa egyetlen határon átnyúló, egy földrajzi egységet képező ipari parkja, (Burgenland- Vas megye) működése jogilag és szervezetileg különálló. A park területén, teljes infrastrukturális és logisztikai ellátás mellett több mint 30 cég működik, közülük a legnagyobb munkaadók a magyar oldalon az Opel (gépjármű- összeszerelés, motorgyártás) és a

² Caul-Futy, Louis (1992): Fejlesztés és konfliktus, Parola-folyóirat a közösségi fejlesztőmunkáról- 1992/1. sz. p.7.)

Vossen (textilgyártás), az osztrák oldalon a Lenzig- Lyocell (cellulóz szálak gyártása) és az Abalon Hardwood (lombfűrészáru) vállalatok. Az osztrák oldalon 2006 óta működteti biomassza erőművét a BEGAS Kraftwerk GmbH (Burgenlandi Gázszolgáltató Társaság). Szentgotthárd 10 000 fős lakosságának és a város vonzaskörzetének 60%-át foglalkoztatja az ipari park valamely befektető cége. A terület három nemzeti park tőszomszédságában (Őrség Nemzeti Park, Naturpark Ausztria, Goricko Szlovénia) terül el. A közelben található a Szentgotthárd Wellness és Thermal Park (a beruházás értéke 2MRD Forint), továbbá a Szentgotthárdi Pszichiátriai Otthon, egy rehabilitációs kórház, illetve két általános iskola, ezer gyermekkel. Ebben az ipari parkban kívánja megvalósítani újabb beruházását a Begas Kraftwerk GmbH.

3. A beruházás és a beruházó álláspontja

Az ipari park területén, az osztrák oldalon, a magyar határtól 100 méterre kívánja telepíteni évi 200 000 tonna hulladék elégetésére alkalmas termikus hulladékhasznosító erőművét a Begas Kraftwerk GmbH tartományi gázszolgáltató. A cég 115 millió Eurós beruházása alkalmas lehet a regionális üzemek gazdaságos és egyben hosszú távú villamos,- és hőenergia ellátásához, mindezt (a beruházó szerint) ártalmatlan hulladékból, tiszta és költségkímélő energiát produkálva. A fejlesztett energia fontos forrása lehet a környező ipari területnek, ezek közül tervezetten és elsősorban a cellulóz- szál gyártó Lenzig- Lyocell teljes energiaellátását biztosítaná. A hosszú távú energia- ellátás lehetősége további vonzerő még a betelepülni szándékozó ipari befektetőknek is. A Begas kihangsúlyozza a környezetvédelem melletti elkötelezettségét és a régióban megnyilvánuló életminőség iránti magas felelősségtudatát. Környezeti hatástanulmányában részletesen rávilágít arra, hogy a hulladékhasznosító szabályszerű működtetése sem a régióra, sem pedig a közvetlen környezetre nem gyakorol negatív hatást. Az energiapark megépítése nyomán a Begas 100 új munkahely megteremtését tervezi biztosítani, az építési munkálatok során további 300 személy munkavállalási lehetőségét kívánja elősegíteni. Továbbá előrevetíti a regionális hulladékszállítási költségek minimalizálásának lehetőségét is az erőmű megépítése által.

A tervezett erőmű olyan válogatott hulladék megsemmisítésére alkalmas, amely hulladékot csak égetéssel lehet feldolgozni. Az

alkalmazni kívánt technológia (Wirbelschichttechnologie)³, a magyar vegyipari műveleti megfogalmazás szerint fluidizáció, egy olyan művelet, amelynek során a megsemmisítésre szánt szilárd halmazállapotú hulladékot, egy arra alkalmas folyékony reagenssel hoznak kapcsolatba. E folyamat során, forgatásos technikával a feldolgozandó anyag térfogatsűrűsége csökken, szintézisgáz keletkezik, mely gáz, a Begas által telepíteni kívánt erőmű esetében kb. 99 MW elektromos teljesítményt jelent. A becsült teljesítményt évi 250 000 tonna hulladék elégetésével tervezi a beruházó.

Az égetés során felhasználandó elsődleges energiaforrások erdei nyeresédkfa, háztartási fadaradék, illetve újra nem hasznosítható hulladék és szennyvíziszap. Egy hasonló kapacitással működő égető erőmű esetén a tervezett feldolgozandó mennyiséget figyelembe véve 7 400 h/év kihasználtsági órászámmal lehet tervezni.⁴ A feldolgozott anyagokból nyert hő teljesítményt fűtésre és villamos energia- ellátásra lehetne felhasználni. Ezáltal a Begas megnövelné a regionális forrású energiafelhasználást, csökkentve a külső forrásokból érkező energiaellátástól való függést.

A beruházó a helyszín választását a következő gazdasági indoklással támasztja alá:

- az ipari park energia- ellátásának teljes fedezése,
- Burgenland tartomány önellátó energiamegvalósítása,
- munkahelyteremtés a térségben,
- az energia- ellátás kiterjesztésének lehetősége a magyar oldalra, mind az ipari park, mind Szentgotthárd városának vonatkozásában,
- regionális hulladékszállítási költségek minimalizálásának lehetősége a régióban.

A Begas a berendezés létesítéséhez uniós pályázati úton ígéri a vállalati kiválasztást, ezzel felvetve annak lehetőségét, hogy a magyar oldalról is pályázhatnak kivitelezők, nincs előre preferált osztrák partner. A tevékenység tekintetében a Begas a következő állásfoglalást teszi:

- az elérhető legkorszerűbb és bizonyított technológiák alkalmazása,
- a beruházás költségeinek (115 millió EUR) biztosítása,
- szennyvízmentes tevékenység,

³ Forrás: információ a Begas Kraftwerk GmbH. képviselőjének tájékoztatása alapján-2010. 04.15.

⁴ Forrás: saját számítás alapja BHD Hőerőmű Kft. energiaszámítása alapján www.bhd.hu- 2010. 05.10.

- a hulladék égésanyagok zárt térben való kezelése,
- a régióban keletkező hulladékcsoport és szennyvíziszap kezelése,
- az égési levegő tisztított formában való kibocsátása,
- nincs szagszennyezés,
- elkészített független szakértői hatástanulmány,
- környezetre és életminőségre gyakorolt negatív hatás nincs.

Az eredeti tervek 2006-ban készültek el, az átadást 2010-2011-re tervezték. Azonban a mai napig nem kezdődtek meg a kivitelezés munkálatai, melynek oka egy erőteljes önkormányzati és civil ellenállás.

4. A beruházás ellenzői

A szentgotthárdiak és több civil szervezet, környezetvédelmi kezdeményezés aggályosnak tartja a hulladékégető megépítését. Kifogásuk szerint, az égető igaz ugyan, hogy az osztrák oldalon épülne, de csupán 100 méterre Szentgotthárdtól, három nemzeti park tőszomszédságában, feltételezhetően negatívan hatva a környezetre.

4.1 Szentgotthárd város és önkormányzata

Először 2006 tavaszán az osztrák, majd a magyar sajtóból értesült a város, hogy a Begas közvetlenül a magyar határ mellett tervezi megépíteni a nem veszélyes termikus hulladék kezelésére alkalmas erőművét. A város vezetése azonnal hivatalos tájékoztatást kért Burgenland tartománytól, melyet nem kapott meg. Ezt követően Szentgotthárd városa a magyar Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumhoz fordult hivatalos kormányközi segítséget kérve, és hivatkozva az Espoo-i Egyezményre. Az egyezmény⁵ értelmében a hatáskibocsátó fél köteles a hatásviselő fél számára tájékoztatást nyújtani a határokon átívelő környezeti hatású tervekről, és biztosítani a véleményezési jogot. Az egyezmény azonban nem biztosít vétőjogot a hatásviselő félnek, csupán a környezeti hatástanulmányokban való

⁵ Forrás: <http://www.unece.org/env/eia/>- United Nations Economic Commission for Europe. ESPOO CONVENTION „Environmental threats do not respect national borders. Governments have realized that to avert this danger they must notify and consult each other on all major projects under consideration that might have adverse environmental impact across borders. The Espoo Convention is a key step to bringing together all stakeholders to prevent environmental damage before it occurs.” (2010.05.19)

részvétel lehetőségét adja. A minisztérium hivatalos tájékoztatást kért az osztrák kormánytól, melyet arra való hivatkozással utasított vissza Ausztria, hogy nem áll rendelkezésre olyan hatástanulmány, amely alapjául szolgálhat a hivatalos tájékoztatásnak.

Szentgotthárd önkormányzata azonnal reagált a problémára és felállította érvrendszerét az égető ellen, maga mögé állítva a lakosságot, a civil szférát, a kormányt és a minisztériumot is. Érvelésük legfőbb elemei szerint aggályos, hogy az erőmű Burgenland legkeletibb részén, az osztrák városoktól legtávolabb, egy olyan területen létesülne, ahol az uralkodó szélirány észak-keleti. Mindez azt jelenti, hogy a környezetterhelés elsősorban Magyarországot és az Őrségi Nemzeti Parkot érintené. A beruházó időközben megjelentetett hatástanulmányát magyar szakértők, és arra ellenvéleményt készítettek. Legfőbb indokok, hogy a megvalósult beruházás, az állítással ellentétben nem a legmegfelelőbb környezetvédelmi normákat biztosítaná. A „legmodernebb technológia”-ként aposztrofált fluidizáció (Fluid-ágyas égető) nem alkalmas a környezetterhelés kívánt módon való minimalizálására. A szakértők megemlítik az alkalmasnak vélt eljárás, az ún. plazmaégetés (japán technika) lehetőségét, a Begas azonban nem ezzel a technológiával kívánja felépíteni az égetőt. A technológia lényege, hogy a legveszélyesebb hulladék is ártalmatlanítható egy magas hőmérsékleten, ún. ívkemencében való kezeléssel, melynek során az anyag tökéletesen elég, és kis mennyiségű maradékanyag keletkezik.⁶

Az önkormányzat által bevont szakértők⁷ megállapítást tesznek arra vonatkozóan is, miszerint hibás érveléssel él a Begas, az elégetni kívánt szemét mennyiségét illetően. A vállalat a Burgenlandban keletkezett hulladék elégetését kívánja megvalósítani, amely tekintve a tervezett erőmű kapacitást, ellentmondásos. Burgenland tartomány elégetésre alkalmas éves szemétmennyisége 15 ezer tonna, az erőmű teljesítménye a beruházó szerint is 250 000 tonna. A műszaki paraméterek ismeretében az erőmű alkalmas lehet az évi 325 000 tonna szemét elégetésére is. Ezek az ellentmondások olyan feltételezésre adnak okot, miszerint a beruházó nem csupán a burgenlandi hulladékot kívánja

⁶ Forrás: Hungaroplaszma Kft. plazmakemence üzemeltető információja alapján (2010.05.19.)

⁷ Forrás: DataBridge Mérnöki Szolgáltató Kft. „Levegővédelmi transzmissziós számítások üzemi pontforrásokra az RVH Reststoffverwertungs GmbH beruházásában a Heiligenkreuz – Szentgotthárd ipari parkban létesítendő termikus hulladékhasznosító mű Környezeti Hatástanulmányának értékeléséhez” és ÖKO Zrt. „Szakvélemény a tervezett heiligenkreuzi hulladékhasznosító erőmű Magyarország vonatkozásában várható levegőkörnyezeti hatásáról”

megsemmisíteni, hanem az erőmű kapacitása lehetőséget ad a többi tartomány, a későbbiek során esetleg a környező országok hulladékának kezelésére is. A szakértők összehasonlították a magyar és osztrák vonatkozó jogszabályokat, továbbá elkészítették az alapadatok elemzését és a szükséges transzmissziós számításokat. Az elemzők rámutatnak arra, hogy az osztrák hatástanulmányban nincs arra vonatkozó igazolás, hogy az erőmű kibocsátásai megfelelnek-e az osztrák emisszió szabályozási előírásoknak. A rendelkezésre álló adatok birtokában: *„A telepítési hely közelebbi és tágabb környezetében egyaránt kimutatható a szálló por koncentrációk levegőminőségi határérték túllépése évente a megengedettnél több alkalommal, ami azt jelenti, hogy a jelenlegi állapotban az emberi egészséget veszélyeztető hatások fordulnak elő rendszeresen.”*⁸ Az osztrák hatástanulmány adatai hiányosak a transzmissziós modellszámítások bemenő paramétereit illetően, ezért nincs összehasonlítási alap a számítások vonatkozásában. A szakértők kiemelten felhívják a figyelmet arra a tényre, mely szerint olyan kiindulási adatok hiányoznak az osztrák hatástanulmányból, amelyek mentén vizsgálni lehetne az ülepedő porok és a dioxinok légköri terjedésének vizsgálatát. Ezek az adatok elengedhetetlenek a beruházás értékeléséhez. A veszélyes és nem veszélyes hulladékok aránya és mennyisége ismerete kiváltképp fontos. Aggályos a helyszínválasztás levegővédelmi szempontból is, kiemelten azt a tényt, hogy természetvédelmi területek által körülvett területre kívánja telepíteni üzemét a beruházó. Az osztrák hatástanulmány nem mérlegeli ezeket a szempontokat és nem tartalmaz alternatív lehetőségeket sem. A magyar szakértők tanácsosnak tartják az adatok konkretizálása mellett elvégezhető további számításokat, és javaslatot tesznek más telepítési helyszín mérlegelésére is, az uniós környezetvédelmi elvek figyelembevételével.

A szakértői véleményezések alapján Szentgotthárd önkormányzata megfogalmazta állásfoglalását, melyet 2008 óta felsőbb fórum bevonásával törekszik kezelni. Ennek értelmében mind a hatástanulmányt, mind pedig érvelését levélben megfogalmazva

⁸ Forrás: DataBridge Mérnöki Szolgáltató Kft. szakvélemény összefoglaló. „Levegővédelmi transzmissziós számítások üzemi pontforrásokra az RVH Reststoffverwertungs GmbH beruházásában a Heiligenkreuz – Szentgotthárd ipari parkban létesítendő termikus hulladékhasznosító mű Környezeti Hatástanulmányának értékeléséhez” 4.old.

megküldte a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnak.⁹ Az érvelés legfőbb eleme egy hiánypótlás kikérése, melynek kiemelt pontjai:

- az önkormányzat szükségesnek tartaná az osztrák fél részéről Ausztria hulladékgazdálkodási helyzetének bemutatását, kapacitás megjelöléssel az égetők tekintetében,
- adatszolgáltatás a burgenlandi keletkezett hulladék vonatkozásában,
- a Begas és a Lenzing Fibers közötti energia átvételi kooperációs megállapodás tartalmának nyilvánossá tétele,
- egy éves intervallumra a Begas részéről szükséges megadni a kibocsátott füstgáz összetevőit, mennyiségét a rá vonatkozó hatástanulmányt,
- a keletkezett salakanyag kezelésének, szállításának módját, az elhelyezés helyszíneit, továbbá annak összetételét és környezeti hatáselemzését meg kell adni,
- az égetés során segédanyagként használt ammónia éves mennyiségét megadni,
- bemutatni a beérkező hulladék égetés előtti tárolásának módját,
- bemutatni a magyar állam területén áthaladó iparvágány használatának hosszú távú garanciáját,
- hatástanulmány kidolgozása a közúti szállításra (mennyiség, idő, kamionszám),
- biztonságtechnikai, tűzvédelmi és üzemzavar koncepció kidolgozása.

Az önkormányzat külön megemlíti egy Szentgotthárdra készítendő zajvédelemmel foglalkozó tanulmány fontosságát, tekintettel arra, hogy az ÖNORM S 5021 szabvány, amely kifejezetten védi az iskolákat és az egészségügyi intézményeket, ezt indokoltá teszi. A beruházás tervezett helyének közvetlen szomszédságában lévő egészségügyi és oktatási intézmények nagy létszámmal működnek. (2. sz. melléklet)

Az önkormányzat jogi lehetőségeivel is élt. 2008-ban jogorvoslati kérelmet nyújtott be Burgenland önkormányzatához, amely kérelmet az önkormányzat visszautasított, és a hatályos osztrák jogszabályok értelmében megadta az építési engedélyt a beruházónak. Az elsőfokú

⁹ Forrás: „A heiligenkreuzi hulladékégetőmű környezeti hatástanulmányának véleményezése” KMF-9/2/2008. 1-16. oldal

ítélet után Szentgotthárd városa és a Pronas Civil Összefogás 2009-ben közös beadvánnyal élt az Umweltsenat-nál (bécsi Környezetvédelmi Tanács). Ezt a beruházó azonnal megfellebbezte arra utalva, hogy Szentgotthárd városa, az önkormányzat és a Pro Natura St. Gotthard (PRONAS) polgári kezdeményezés semmi esetre sem minősül félnek, így fellebbezésüket megfelelő jogorvoslati hatáskör hiányában vissza kell utasítani. Tekintettel erre az Umweltsenat, (amely jelen tanulmány írásának időpontjában még nem foglalt állást) a jogszabály szerint ki fogja adni a környezetvédelmi engedélyt a beruházáshoz. Ezt a döntést Szentgotthárd már nem fogja tudni megfellebbezni, mert a szükséges ügyfél státuszt nem kapta meg. Az ügyfél státusz elérése nagyon fontos lenne az eljárásban. Ezen dolgozik az önkormányzat által megbízott bécsi ügyvédi iroda, amely iroda képviselői jogosnak vélik a státusz megadását. Az ügyfél státusz elnyerése által tágabb teret kap a kezdeményezés, egyes kiadott határozatokat meg lehet akadályozni általa, és mivel jelen állás szerint az osztrák jogban sincs egyetértés, „*időnyerésre alkalmas helyzet*”¹⁰ alakulhat ki. „*Az Umweltsenat-ban független jogi és környezetvédelmi szakértők dolgoznak, csak bízni lehet, hogy az osztrák jog azon oldalát tolmácsolják, amelyek biztosítják az ügyfélstátuszt Szentgotthárdnak.*”¹¹ Az önkormányzat további lépésként az ENSZ UNECE intézmény Aarhusi Egyezmény Jogkövetési Bizottságához fordult panasszal ügyféli státuszának megvonása miatt. A bizottság hivatott megvizsgálni történt-e nemzetközi jogsértés, amely ha megállapításra kerül, jelentősen befolyásolja az egész osztrák engedélyezési eljárás menetét.

4.2. Civil kezdeményezés a szeméttető ellen

2006 őszén, melyet egy környezetvédelmi lakossági fórum előzött meg Szentgotthárdon aláírásgyűjtéssel, megalakult több civil szervezet részvételével a Pronas nevű egyesület. 2007 októberében megtartották alakuló közgyűlésüket, a szervezetet 2008 februárjában nyilvántartásba vette a Bíróság. A Pro Natura St. Gotthard Civil Összefogás Egyesület polgári kezdeményezés elsődleges céljaként a hulladékégető megépülésének megakadályozását jelölte meg, és már rögtön

¹⁰ Forrás: idézet Bugán József szentgotthárdi alpolgármesterrel folytatott beszélgetésből. Hír TV „Zöld övezet” 2010. május 18.

¹¹ Forrás: idézet Bugán József szentgotthárdi alpolgármesterrel folytatott beszélgetésből. Hír TV „Zöld övezet” 2010. május 18.

megalakulását követően aktív tevékenységet mutatott az ügyben. Rendszeres előadásokkal, fórumokkal és demonstrációval hívja fel folyamatosan a figyelmet, és tartja fenn az érdeklődést a beruházás megakadályozásának szándékával. Teszi ezt, az egyetlen ügyféli státusszal rendelkezőként. Fellépései az ügyben civil szervezetként jóval hatékonyabbak, mint a magánszemélyi kezdeményezések. A rendezvényekhez és a szakmai munkákhoz pályázati lehetőséggel anyagi forrást képesek szerezni. A Pronas négy éve folytatja töretlen küzdelmét az égető megépítése ellen. Nem csupán látványos demonstrációk, de olyan szakmaiság is jellemzi őket, amely eredménye, hogy az engedélyezési folyamatba becsatlakozva ügyfélként, minden szakmai anyagot saját maguk készítettek el. Az Umweltsenat részére összeállított beadványok mind szakmailag, mind jogilag olyan megalapozott álláspontot képviselnek, amelyek alkalmasak a döntés folyamatában való érvelésre. Időközben az „egyszerű” környezetvédelmi ügy már a jogi eljáráson túl is, politikai és diplomáciai kérdéssé alakult. Ezért mind a civilek, mind az önkormányzat álláspontja, hogy a magyar kormány illetékes szaktárcájának kellene képviselnie az ügyet, amely már túlnőtt Szentgotthárd városának lehetőségein. Tekintettel arra, hogy a kérdésben már állást foglalt személyesen Sólyom László¹² köztársasági elnök, Gyurcsány Ferenc¹³ korábbi miniszterelnök, az Országgyűlés¹⁴ határozatban fejezte ki aggodalmát a térség megóvásáért, illetve kormány határozat¹⁵ született a magyar álláspontról, valamint a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium¹⁶ is kiadta állásfoglalását, a kormányzati szintű folytatatólagos beavatkozás iránti elvárás indokolt.

A civil mozgalom, jelentős tevékenysége nyomán 2006 óta már több mint 50 rendezvényt, akciót tudhat maga mögött az ügyben. Sikerült valamennyi fontos közjogi méltóságot maguk mellé állítani, megszólaltatni, és a problémát nemzetközivé kiterjeszteni. Az elszánt munka eredményeképp a sajtó is napi szinten foglalkozik a

¹² Forrás: Sólyom László magyar köztársasági elnök sajtónyilatkozata 2007. Szentgotthárd, május 15. (Szentgotthárd tiltakozó dosszié 18-19. oldal)

¹³ Forrás: MTI. Gyurcsány Ferenc 2007. február 27-én Alfred Gusenbauer kancellárral tárgyalt a szentgotthárdi szemétegetőről

¹⁴ Forrás: a Magyar Köztársaság Országgyűlése 66/2007. (VI.27) OGY határozat „a Szentgotthárd és térsége környezeti állapotának megóvásáról és javításáról”

¹⁵ Forrás: a Magyar Köztársaság Kormánya 1.../2008 (IX.10) határozata az ausztriai Heiligenkreuz településen tervezett hulladékhasznosító művel kapcsolatosan kialakított magyar álláspontról

¹⁶ Forrás: KvVM álláspont a Heiligenkreuzba tervezett hulladékégető mű környezeti hatásairól (2008.11.06.)

szemétegetővel. A Pronas szervezésében lakossági fórumok, határon átnyúló tájékoztató és figyelemfelkeltő információs programok valósulnak meg. Sikerült megszólítaniuk az osztrák oldalon lévő érintett településeket (pl. Mogersdorf, Weischselbaum, Eltendorf), és a magyar oldalon kezdeményezett lakossági aláírásgyűjtő akciót kiterjeszteni. A tiltakozáshoz aláírásával csatlakozott a civilek kampánya nyomán az összes polgármester a Szentgotthárdi és az Őrségi kistérségből. 68 magyar, és 14 osztrák orvos írt alá tiltakozó nyilatkozatot. A Pronas eszköztárában a tiltakozáshoz jóval szélesebb körű, mint amilyennel a politika élhet. A megnyilvánulások olyan hatásos eszközöket is tartalmazhatnak, amelyek a polgári engedetlenség kategóriáját jelentik. Élőlánc, transzparensek, sztrájk jellegű megmozdulások, felpályás útlezárás. A Pronas tevékenysége életre hívta 2007-ben a Pro Pannonia nevű három országra kiterjedő (Szlovénia, Ausztria, Magyarország) összefogást az égető ellen, és szintén 2007-ben megalakult a Bigas (Bürgerinitiative gegen Abfallschweine) nevű környezetvédő civil szervezet, a Pronas osztrák együttműködő partnere. Nem csak az ügy mellé álltak, de fellebbezésüket is benyújtották az osztrák engedélyező hatóságokhoz a Die Grünen (Zöldek) burgenlandi és jennersdorfi járás szervezetei, valamint az Auniwaundn für Naturschutz und Regionalentwicklung (Auniwaundn Természetvédelem és Területfejlesztés egyesület). Elmondható, hogy a jelentős civil összefogás eredményeképp a lakosság érdekeit és akaratát a beruházás megvalósulása ellen a mai napig a Pronas képviseli a leghatékonyabban. Az Umweltsenathoz határidőre benyújtott, ügyféli státuszban megfogalmazott állásfoglalást a Tanács köteles megvizsgálni, és döntését annak jogszabályi szempontok szerint való kiértékelése után meghozni.

Összegzés

A konfliktus elszakíthatatlan a fejlesztéstől. A szentgotthárdi példa mentén három fontos megállapítás tehető:

Egy érintett közösség összefogása civil szervezeti támogatással példaértékű eredményeket teremthet. A Szentgotthárd- Heiligenkreuz Ipari Parkba tervezett erőmű már megépült volna, ha a lakossági tiltakozás nyomán a környezetvédő civil szervezetek nem fogtak volna össze a várossal és az állampolgárokkal. Jelen esetben a civil szervezet jelentősége és hatékonysága abban mérhető, hogy már nem csak a

„kommunikációs csatorna”¹⁷ szerepét látja el az állampolgárok és a beruházó közötti közvetítésben, hanem a jogi fórumokon ügyfélként képviseli az ügyet.

A másik fontos kérdés, amelyre az eset rávilágít, a környezeti jogszabályok uniós tagállami rendezetlensége. A jogszabályi összehangolás nagyon lassan halad. Nehezen alakul az integrált közösségi környezetpolitika jogszabályi rendszere. A szankcionálás, a direktívák, az államok jogrendszerének, igazgatási rendszerének működése olyan ellentmondásokkal bír, amely ellentmondások kiemelt célterületté teszik egy összehangolt környezeti cselekvési program megalkotását.

Végül, de nem utolsó sorban minden fejlesztés mentén kialakuló konfliktus elemzésekor, elengedhetetlen az objektivitás, a tények minden oldalról való feltárása. Hosszú távú előretekintés szükséges. Az ipari park határon átnyúló volta magában hordozza a közösségi- kistérségi szinten kidolgozott, határon átívelő hatású energiakoncepciók megalkotását. Burgenland tartománnyal Magyarország nyugati része kiváltképp erős szomszédsági hatással bír, amely hatást felismerve a felek összehangolt együttműködése szükséges. A helyi kihívások, mint pazarló energiafelhasználás, továbbá a nemzeti szintű fosszilis energiafüggőség szükségessé teszi az alternatív lehetőségek számbavételét, energetikai értékelését. A hulladékok és egyéb melléktermékek feldolgozása, ártalmatlanítása különösen fontos feladat, ám a telephely választási szempontokat szükséges lenne uniós szinten és egységesen szabályozni.

A szentgotthárdi példa pozitív abból a szempontból, hogy rávilágít a probléma rendszerre, és az amúgy erős uniós szintű egyetértést a harmonizáció kialakításának tekintetében a megoldások rendszerszintű megvalósítása felé vezetheti.

¹⁷ Forrás: Reisinger Adrienn (2010): Társadalmi részvétel a helyi fejlesztéspolitikában – különös tekintettel a civil/nonprofit szervezetek szerepére. Doktori értekezés. Széchenyi István Egyetem, Győr.

Irodalomjegyzék:

- Lebensministerium Österreich Weißbuch- Thermische Abfallbehandlung
in Österreich,
<http://www.lebensministerium.at/article/articleview/29163/1/6956> -
2010.05.17.
- Magyar Köztársaság Kormánya 1.../2008 (IX.10) határozata az ausztriai
Heiligenkreuz településen tervezett hulladékhasznosító művel
kapcsolatosan kialakított magyar álláspontról
- Magyar Köztársaság Országgyűlése 66/2007. (VI.27) OGY határozat „a
Szentgotthárd és térsége környezeti állapotának megóvásáról és
javításáról”
- Reisinger Adrienn (2010): Társadalmi részvétel a helyi
fejlesztéspolitikában – különös tekintettel a civil/nonprofit
szervezetek szerepére. Doktori értekezés. Széchenyi István
Egyetem, Győr.
- United Nations Economic Commission for Europe. ESPOO
CONVENTION <http://www.unece.org/env/eia/>- 2010-05-19